

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Кафедра кримінального права і процесу

Старко О.Л., Чупринський Б.О.

Кримінальне право України
Особлива частина
Методичні рекомендації щодо
підготовки до семінарських занять
(для здобувачів освіти 3 курсу заочної форми навчання)

Волинський національний університет
імені Лесі Українки
2023

УДК 343.2(477)(073)
ББК 67.408.0(4УКР)р30-2
С 77

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Протокол № 3 від 29 листопада 2022 р.)*

Рецензенти:

Кравчук В.М. – доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права, професор

Старко О.Л., Чупринський Б.О.

С 77 Кримінальне право України. Особлива частина: метод. реком. щодо підгот. до семінар. занять. (для здобувачів освіти 3 курсу заочної форми навчання). Луцьк: Волинс. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. с.

Методичні рекомендації містять плани семінарських занять, тематику рефератів, перелік ключових термінів і понять, методичні вказівки щодо підготовки до семінарських занять, а також перелік рекомендованої літератури.

**УДК
343.2(477)(073)**

**ББК
67.408.0(4УКР)р30-2**

© Старко О.Л., Чупринський Б.О. 2023
© ВНУ імені Лесі Українки, 2023

Вступ

Важливу роль у засвоєнні теорії кримінального права відіграють семінарські заняття. Семінарські заняття є однією з форм роботи здобувачів освіти денної та заочної форм навчання по оволодінню навчальним матеріалом з дисципліни “Кримінальне право України”.

Мета семінарських занять – це постановка та дискусійне обговорення найактуальніших питань кримінального права (з опрацюванням тем у вигляді рефератів, доповідей, співдоповідей, відповідей студентів тощо).

Семінарські заняття проводяться по основних питаннях курсу. Під час підготовки до семінарських занять студентам потрібно вивчити відповідні законодавчі та інші нормативні акти, які зазначені у навчальних завданнях. Джерелом потрібної для підготовки до семінару інформації є підручники і конспект лекцій, а з питання, що викликає підвищений інтерес – додаткова література.

При підготовці відповідей на питання, що містяться у завданнях, необхідно виробляти навички самостійної роботи з нормативним матеріалом. Слід використовувати також рекомендовані монографії, наукові публікації.

Підготовленість здобувача освіти до заняття засвідчується наявністю у нього конспекту, в якому цитуються положення нормативних актів, дається письмове вирішення практичних ситуацій. Відсутність конспекту свідчить про те, що здобувач освіти не готовий до заняття, і є підставою для виставлення йому незадовільної оцінки.

Виступаючи на семінарському занятті, здобувач освіти повинен викласти суть питання, запропонувати своє вирішення і обґрунтувати його. З дозволу науково-педагогічного працівника інші здобувачі освіти доповнюють доповідача або висловлюють свої точки зору.

У кінці обговорення науково-педагогічний працівник підсумовує його результати, висвітлює позитивні сторони і недоліки відповідей, виставляє оцінки у журнал.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА 3. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

Семінарське заняття № 1 (2 год.)

1. Класифікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.
2. Просте умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК України).
3. Умисне вбивство при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 115 КК України).
4. Привілейовані склади умисних вбивств (ст.ст. 116-118 КК України).
5. Умисне тяжке тілесне ушкодження.
6. Кримінально-правова характеристика домашнього насильства.
7. Кримінально-правова характеристика катування.
8. Кримінальні правопорушення, які вчиняються у сфері медичного обслуговування населення.
9. Інші кримінальні правопорушення, які ставлять у небезпеку здоров'я особи.

Теми рефератів, доповідей

1. Відмінність тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть потерпілого від умисного вбивства та вбивства через необережність.
2. Побої і мордування. Їх відмінність від тілесних ушкоджень.
3. Відмінність «Залишення в небезпеці» від «Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані».
4. Систематичність як ознака об'єктивної сторони домашнього насильства.
5. Суспільно небезпечні наслідки домашнього насильства.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: вбивство, життя, початковий момент та кінцевий момент життя, самогубство, погроза, тілесне ушкодження, побої, мордування, домашнє насильство, катування, соціальні хвороби, ВІЛ (СНІД), поставлення у небезпеку, права пацієнта, донорство, трансплантація, пацієнт, клінічні випробування, залишення в небезпеці, лікарська таємниця, медичний працівник.
2. Розмежуйте тяжке тілесне ушкодження від інших видів тілесних ушкоджень.
3. Охарактеризуйте підставу пом'якшення відповідальності за ст. 116 та ст. 117 КК України.
4. Проаналізувати вироки за ч. 1 ст. 115, ст.ст. 116-119, ст. ст. 121, 126, 126-1, 134, 139, 140 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)
5. Змодельовати ситуацію, яка відображає діяння, що містить склад: простого умисного вбивства, умисного вбивства, вчиненого у стані сильного душевного хвилювання, умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, домашнього насильства, катування, залишення у небезпеці, зараження вірусом імунодефіциту людини та іншої невиліковної інфекційної хвороби, розголошення лікарської таємниці.
6. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 120 КК України за 2018- 2022 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL:<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvann...>).

Література до теми

1. Балабко В. В. Злочини проти життя та здоров'я особи : кримінальна відповідальність медичних працівників: *монографія*. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2017 . 287 с.
2. Гринчак С.В. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини: *Монографія* / Наук. ред. Л.В. Дорош. Харків: Право, 2011. 296 с.
3. Данилевський А.О., Болдарь Г.Є. Кримінальна відповідальність за вчинення злочинів проти життя та здоров'я особи: проблеми кваліфікації та відмежування від суміжних складів злочинів: Наук.-практ. посібник. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.Є. Дідоренка, 2011. 152 с.
4. Дудоров О.О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (*науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України*) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.
5. Заславська М.Г. Неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей: соціальна обумовленість і склад злочину: *Монографія*. Х.: Право, 2013. 216 с.
6. Забуга Ю.Ю., Соловійова В.С., Нестеренко І.В. Особливості кримінальної відповідальності за умисне вбивство, вчинене у стані сильного душевного хвилювання. *Форум права*. 2020. № 2. С. 102-113.
7. Зінченко І.О., Володіна О.О. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: *навчальний посібник* / За заг. ред. М.І. Панова. Х.: Право, 2019. 248 с.
8. Інструкція з визначення критеріїв перинатального періоду, живонародженості та мертвонародженості, затверджена наказом МОЗ України від 29 березня 2006 р. № 179. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

9. Порядок констатації та діагностичні критерії смерті мозку людини, затверд. Наказом МОЗ України від 9.11.2020 р. № 2559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1260-20#Text>
10. Кримінально-правова характеристика злочинів проти особи: *навч. посібник у схемах* / В. К. Грищук, Т. М. Луцький, О. Ф. Пасека, М. В. Самарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. - 64 с.
11. Куц В.М., Гізімчук С.В., Єгорова В.О. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення дослідів над людиною: *Монографія*. Х.: Право, 2012. 304 с.
12. Луцький Т. М. Кримінальна відповідальність за необережне заподіяння смерті в Україні: теорія та практика: *монографія*. Львів. Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 544 с
13. Михайлов В.Є. Кримінальна відповідальність за зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби: соціальна обумовленість та склад злочину : *Монографія* / В. Є. Михайлов. Х.: Право, 2011. 247 с.
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.
15. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень: Затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95#Text>
16. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
17. Про захист населення від інфекційних хвороб.: Закон України від 6.04. 2000 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>
18. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
19. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунодефіциту (СНІД) та соціальний захист населення: Закон України від 23.12. 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155/98-%D0%B2%D1%80#Text>

19. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: *Постанова Пленуму Верховного Суду України* від 7 лютого 2003 р. № 2. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0002700-03>.

20. Про судову практику в справах про необхідну оборону : *Постанова Пленуму Верховного Суду України* від 26 квітня 2002 р. № 1 URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf>

21. Сташис В.В., Бажанов М.І. Особа під охороною кримінального закону. Х.: Право, 1996. 224 с.

ТЕМА 4. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи

Семінарське заняття № 2 (2 год.)

1. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини.
2. Насильницьке зникнення.
3. Захоплення заручників.
3. Торгівля людьми.
4. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом.
5. Незаконне поміщення в психіатричний заклад.
6. Примушування до шлюбу.

Теми рефератів, доповідей

1. Відмінність “Незаконного позбавлення волі або викрадення людини” від “Захоплення заручників”.
2. Спірні питання у визначенні потерпілого при кваліфікації злочину «Підміна дитини».

3. Поняття спеціального суб'єкта при встановленні елементів складу злочину, передбаченого ст. 151 КК.
4. Особливості об'єктивної сторони насильницького зникнення.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: воля, честь, гідність, викрадення людини, захоплення заручників, заручник, торгівля людьми, експлуатація дітей, жебрацтво, психіатричний заклад, примушування, шлюб.
2. Проаналізувати вироки за ст. 146-151-2 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)
3. Змодельовати ситуацію, яка відображає діяння, що містить склад: незаконного позбавлення волі або викрадення людини, захоплення заручників, торгівлі людьми, експлуатації дітей, використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, примушування до шлюбу.
4. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. 149 КК України за 2022 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL:<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvann...>)

Література до теми

1. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: *монографія*. Київ: Ваіте, 2020. 560 с.
2. Андрушко А. В. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за захоплення заручників. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 160–164

3. Андрушко А.В. Проблемні аспекти об'єктивної сторони насильницького зникнення. *Воєнний конфлікт і злочинність: соціально-гуманітарні, кримінально-правові та кримінологічні аспекти: збірник матеріалів Тринадцятої міжвузівської науково-практичної конференції* (м. Сєверодонецьк, 30 жовтня 2020 року). Сєверодонецьк: Луган. держ. ун-т внутр. справ імені Е.О. Дідоренка, 2021. С. 142–150.
4. Давлатов Ш.Б., Асєєва А.В. Примушування до шлюбу в аспекті протидії домашньому насильству: криміналізація та іноземний досвід. *Правова позиція*. 2020. № 4(29). С. 102-106. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2020-4.20>
5. Декларація ООН про захист усіх осіб від насильницького зникнення від 18.12.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_225#Text
6. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, суміжних з рабством від 07.09.1956 р. Ратифікована УРСР 31.10.1958 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/140716__529193
7. Конвенція ООН про боротьбу з торгівлею людьми і експлуатацією проституції третіми особами від 02.12.1949 р. Ратифікована Україною 17.07.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162#Text
8. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 р. Ратифікована Україною 27.02.1991 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
9. Кримінально-правова характеристика злочинів проти особи: *навч. посібник у схемах* / В. К. Грищук, Т. М. Луцький, О. Ф. Пасєка, М. В. Самарчук. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 64 с.
10. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар. Вид. шосте, перероб. і доп. / Відп. ред. Є. Л. Стрельцов. Х.: ТОВ “Одіссей”, 2013.
11. Особливості кваліфікації та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми та незаконною міграцією / Укладачі: Т.І. Созанський, кандидат юридичних наук, доцент; І.Б. Газдайка-Василишин, кандидат

юридичних наук, доцент; О.В. Захарова, кандидат юридичних наук, доцент; Е.М. Мручковська, тренер, голова громадської організації «Сучасник плюс»; Р.М. Шехавцов, кандидат юридичних наук, доцент. Львів, 2019. 252 с.

10. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02. 2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>

11. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04. 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

12. Черевко К.О. Окремі питання кримінально-правової характеристики злочину, передбаченого ст. 150-1 КК України. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3. С. 102-108.

**ТЕМА 6. Кримінальні правопорушення проти виборчих,
трудових та
інших особистих прав
і свобод людини і громадянина**

Семінарське заняття № 3 (2 год.)

1. Кримінально-правова характеристика виборчих кримінальних правопорушень.
2. Кримінально-правова характеристика перешкоджання законній професійній діяльності журналістів.
3. Кримінально-правова характеристика грубого порушення законодавства про працю.
4. Кримінально-правова характеристика невиконання заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.
5. Кримінальні правопорушення у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності: загальна кримінально-правова характеристика.

6. Кримінальні правопорушення, що посягають на інші особисті права і свободи громадян: загальна кримінально-правова характеристика.

7. Кримінальні правопорушення проти сім'ї : загальна кримінально-правова характеристика.

8. Кримінальні правопорушення проти свободи совісті: загальна кримінально-правова характеристика.

Теми рефератів, доповідей

1. Кримінально-правовий захист авторського права й суміжних прав.
2. Кримінально-правовий захист трудових прав громадян.
3. Кримінально-правова охорона приватного життя.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: виборче право, таємниця голосування, виборчі бюлетені, референдум, рівноправність громадян, недоторканність житла, недоторканність приватного життя, сплата аліментів, таємниця усиновлення (удочеріння), законодавство про працю, авторське право, трудові права, інші особисті права і свободи людини і громадянина, трудове законодавство, інтелектуальна власність.

2. Визначити момент закінчення кримінальних правопорушень за ст.ст. 157, 158-2, 161, 162, 172, 181.

3. Проаналізувати вироки за ст.ст. 161-169 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)

4. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 157-184 КК України за 2022 р., згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування”.

URL:<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvann...>

5. Змодельуйте ситуацію, яка відображає склад: перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії референдуму чи діяльності офіційного спостерігача; незаконного знищення або пошкодження виборчої документації або документації референдуму; підкупу виборця, учасника референдуму, члена виборчої комісії або комісії з референдуму; порушення таємниці голосування; порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками.

6. Змодельуйте ситуацію, яка відображає склад порушення недоторканності житла. Вкажіть ознаки «житла», «іншого володіння особи». Наведіть максимально повний перелік об'єктів, які можуть бути визнані житлом або іншим володінням особи.

7. Охарактеризуйте поняття неправомірної вигоди за ст. 160 КК України.

Література до теми

1. Білаш Олександр Кримінально-правова характеристика незаконних дій щодо релігійних споруд або святинь [Текст] : *монографія* ; передм. : Є.Л. Стрельцов. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2015. 212 с.
2. Буряк К. М. Професійна діяльність журналістів як об'єкт кримінально-правової охорони. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 2. Херсон, 2017. Том 2. 176 с. С. 63–66.
3. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
4. Гальцова В. В. Об'єкт та система злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини та громадянина (розділ V

- Особливої частини Кримінального кодексу України). *Право і Безпека*. 2011. № 2. С. 223-227. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pib_2011_2_51.pdf
5. Горпинюк О.П. Інформаційна приватність та її захист від злочинних посягань в Україні: *Монографія*. Львів: БОНА, 2014. 324 с.
 6. Зінченко І. О., Шевченко Є. В. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (статті 157–184 КК). Кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян (статті 157–160 КК). *Вісник асоціації кримінального права України*. 2020. Вип. 2 (14). С. 366–406. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:vGSU568j2oEJ:vakp.nlu.edu.ua/article/view/218751/219460+&cd=8&hl=ru&ct=clnk&gl=mt&client=safari>
 7. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 04.11.1950 р. Ратифікована Україною 17.07.1997 р.. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи* / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. 200 с.
 8. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. Ратифікована Україною 27 лютого 1991р. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи* / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. 200 с.
 9. Кримінально-правовий аналіз злочинних посягань на свободу слова та перешкоджання професійній діяльності журналістів : *науково-методичні рекомендації* / Є.О. Гладкова. Харків :Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. 68 с.
 - 10.Мовчан Р. Кримінальна відповідальність за виборчі правопорушення:аналіз останніх законодавчих змін. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2021. Випуск 72. С. 131–139.
 - 11.Маркін В.І. Кримінально-правова охорона свободи віросповідання в Україні: *Автореф. дис. ... канд.. юридю наук*. Львів, 2012. 18 с.

12. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. К.: Юрінфор. 1992. 200 с.
13. Островський О.С. Кримінальна відповідальність за порушення прав людини на свободу віросповідання за кримінальним правом України: *Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.* Львів, 2014. 21с.
14. Калмиков Д. О. Кримінальна відповідальність за експлуатацію дітей: Монографія / Наук. Ред.. М.І. Хавронюк. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012, 560 с.
15. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
16. Орлеан А.М. Кримінально-правове забезпечення в Україні охорони людини від експлуатації: *Монографія.* Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2014. 456 с.

ТЕМА 7. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

Семінарське заняття № 4 (2 год.)

1. Кримінальні правопорушення проти порядку обігу грошей, цінних паперів, інших фінансових документів.
2. Кримінальні правопорушення проти системи оподаткування.
3. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 201, 201-1, 201-2 КК України.
4. Кримінальні правопорушення проти системи бюджетного регулювання.
5. Кримінальні правопорушення проти порядку заняття підприємницькою чи іншою господарською діяльністю.
6. Кримінальні правопорушення у сфері добросовісної конкуренції.

7. Кримінальні правопорушення проти прав і законних інтересів споживачів.

Теми рефератів, доповідей

1. Теоретичні та практичні питання встановлення обов'язкового корисливого мотиву при фінансових зловживаннях.

2. Відмінність порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю від заняття забороненими видами господарської діяльності.

3. Поняття легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: гроші, державні цінні папери, білети державної лотереї, марки акцизного податку, голографічні захисні елементи, електронні гроші, контрабанда, митний кордон України, митний контроль, лісоматеріали, рідкісні породи дерев, гуманітарна допомога, благодійні пожертви, диски для лазерних систем зчитування, матриці, азартні ігри, лотереї, підакцизні товари, легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, бюджетні кошти, податки, збори (обов'язкові платежі), контрольні марки, знаки для товарів і послуг, фірмове найменування, відомості, що становлять комерційну або банківську таємницю, інсайдерська інформація, приватизація державного, комунального майна .

2. Визначити момент закінчення кримінальних правопорушень за ч. 1 ст. 201, ст. 201-1, ст. 201-2, ст. ст. 204, 212, 232.
3. Проаналізувати вироки за ст.ст. 201-1, 201-2, 212 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)
4. Охарактеризуйте предмет кримінального правопорушення за ст. 201-2.

Література до теми

1. Бартош І.І. Кримінально-правова охорона господарських відносин у сфері функціонування енергетичного ринку: дис. ... д-ра філософії: 081. Вінниця, 2022. 256 с.
2. Дудоров О.О. Кримінальна відповідальність за незаконну діяльність з організації або проведення азартних ігор, лотерей: аналіз законодавчих новел. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. С. 144–152.
3. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Про рекриміналізацію товарної контрабанди в контексті євроінтеграційних прагнень України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2021. Вип. 3. С. 75–94. <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/2606/1/17.pdf>
4. Дудоров О.О., Мовчан Р. Кримінально-правова протидія контрабанді лісу: очікування, реалії, перспективи. URL: https://yurincom.com/legal_practice/analitichna_yurysprudentsiia/kryminalno-pravova-protydiia-kontrabandi-lis
5. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Кримінальні правопорушення проти порядку господарювання (погляд розробників проекту нового кримінального кодексу України). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 321-325. URL: http://sej.org.ua/5_2023/79.pdf
6. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері господарської діяльності: посібник для підрозділів Національної поліції у схемах / А. Б. Кудлак, О. Ф. Пасєка. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 120 с.

7. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності (в схемах) : *навчальний посібник* / [А. О. Винник, О. З. Мармура, О. Ф. Пасека]; за ред. О. Ф. Пасеки. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 160 с.
8. Мовчан Р.О. Кримінальна відповідальність за контрабанду «спеціальних» предметів: законодавчі реалії та перспективи (на прикладі контрабанди лісу). *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. 2023. Вип. 15. С. 264–277.
9. Митний кодекс України : Кодекс України від 13 березня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
10. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
11. Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції : Закон України від 14 січня 2000 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-14#top>.
12. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор : Закон України від 14 липня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-20#Text>.
13. Про державні лотереї : Закон України від 6 вересня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5204-17#top>.
14. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вересня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#top>.
16. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#n891>

17. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.
18. Про практику розгляду судами кримінальних справ про виготовлення або збут підроблених грошей чи цінних паперів: *Постанова Пленуму Верховного Суду України № 6 від 12.04.1996 р.* / *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах.* К.: ЦУЛ, 2013. 396 с.
19. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності: *Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 25.04.2003 р.* / *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах.* К.: ЦУЛ, 2013. 396 с.
20. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів: *Постанова Пленуму Верховного Суду України № 15 від 8.10. 2004 р.* / *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах.* К.: ЦУЛ, 2013. 396 с.
21. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: *Постанова Пленуму Верховного Суду України №5 від 15.04. 2005 р./* *Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальних справах.* К.: ЦУЛ, 2013. 396 с.
22. Стрельцов Є.Л., Притула А.М. Контрабанда: склад злочину: наук.- практик. коментар. Одеса: Фенікс, 2012. 50 с.
23. Топчій В.В., Дідківська Г.В., Мудряк Т.О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності: навч. посіб. Держ. фіскальна служба України, Ун-т ДФС України, Союз юристів України ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права». Вінниця «ТВОРИ», 2019. 320 с.
24. Хоменко В. Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування в системі злочинів у

Тема 13. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Семінарське заняття № 5 (2 год.)

1. Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
2. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель.
3. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів.
4. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами, а також обладнанням для їх виготовлення.
5. Порушення санітарних правил і норм по запобіганню інфекційних захворювань і масових отруєнь.
6. Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами.
7. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції.

Теми рефератів, доповідей

1. Кримінальна відповідальність за фальсифікацію лікарських засобів.
2. Заохочувальні норми, передбачені розділом XIII Особливої частини КК України.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори, сильнодіючі речовини, отруйні речовини, сильнодіючі лікарські засоби, перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, інфекційні захворювання, мікробіологічні, біологічні агенти, токсини, одурманюючі засоби, допінг, доклінічне вивчення лікарських засобів, клінічні випробування лікарських засобів, державна реєстрація лікарських засобів.
2. Проаналізувати вироби за ст.ст. 307, 309, 310 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)
3. Змодельуйте ситуацію, яка відображає склад: контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; посіву або вирощування снотворного маку чи конопель; незаконного введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів; фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів.
4. Проаналізувати дані офіційної статистики стосовно кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 307 та 309 КК України за останні 5 років, згідно даних звіту Офісу Генерального прокурора України “Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування” (URL:<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvann...>)
5. Вирішити задачі:
Задача 1. Данило хотів незаконно перевезти до Республіки Польща через пункт перепуску Будомеж-Грушів такі речовини: виготовлені у підпільній

лабораторії анестезол та клофелін (по 300 міліграм кожного), діонін (5 грам) та перманганат калію (1,5 кілограма). Вказані речовини Данило планував за кордоном продати, однак у смт. Немирів Львівської області був затриманий співробітниками правоохоронних органів. *Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Данила.*

Задача 2. Микола, Василь та Ілля на присадибній ділянці Оксани за згодою останньої посадили та виростили 36 рослин коноплі (cannabis); після дозрівання врожаю друзі домовилися реалізувати кінцевий продукт за кордоном (у Республіці Білорусь), а одержані кошти поділити порівну. При цьому їх функції відповідно до жеребу було розподілено таким чином: Микола повинен був висушити, подрібнити та розфасувати по поліетиленових пакетах рослини, Василь – у декілька етапів перевезти ці пакети до Білорусії та сховати у заздалегідь обумовленому місці, а Ілля – знайти «клієнтів» і реалізувати канабіс. Однак, одразу ж після погодження плану усі троє були затримані співробітниками правоохоронних органів. *Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Миколи, Василя, Іллі та Оксани.*

Задача 3. Сергій незаконно зберігав у своїй квартирі з метою збуту такі речовини: 5 грам амфетаміну, 15 грам трамадолу, 20 грам кетаміну. Крім того, у гаражі зберігалось 250 літрів ацетону, який він збирався використати для виготовлення аналогів наркотичних засобів або психотропних речовин, а пізніше продати останні. До Сергія звернувся його знайомий Кирило, який також «підробляв» виготовленням та торгівлею шкідливих для здоров'я речовин і запропонував придбати усі наявні в Сергія речовини. Під час передачі вказаних речовин обоє були затримані працівниками правоохоронних органів. *Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Сергія та Кирила.*

Задача 4. Давній товариш Олександра Петро звернувся до нього з пропозицією «скластись» коштами і придбати у Руслана героїн, оскільки

останній реалізує цей наркотичний засіб лише партіями, мінімальна з яких становить 5 грам. Олександр довго не погоджувався – казав, що у нього недостатньо коштів, хоча насправді боявся виникнення залежності від наркотику. Після тривалого вмовляння Олександр наважився, вони зустрілися з Русланом та придбали у нього 5 г героїну; при цьому свої 3 г Петро хотів подарувати знайомій Ірині, тоді як Олександр точно не знав що робитиме зі своїми 2 г наркотику. Через декілька днів Петро зателефонував Олександрю та запропонував продати йому ці 2 г героїну на що той погодився. На наступний день Петро знову зателефонував Олександрю та відмовився від придбання наркотику. *Дайте кримінально-правову кваліфікацію діянь Петра, Олександра та Руслана.*

Література до теми

1. Литвак О.М., Онолько І.В. Запобігання наркозлочинності неповнолітніх в Україні кримінально-правовими засобами: *Монографія*. Дніпропетровськ : Вид. ДДУВС, 2012. 268 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина : *навчальний посібник. Конспект лекцій* / Дідківська Г.В., Нікітін Ю.В., Мірошніченко С.С., Курбатова І.С., Бодунова О.М., Гмирін А.А., Завидняк І.О., Лугіна Н.А., Мудряк Т.О., Топчій В.В., Драган О.В. ; За загальною редакцією Топчія В.В. Ірпінь, 2021. 206 с.
3. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: посібник для підрозділів Національної поліції у схемах / С. Я. Бурда; П. С. Гарасим, Е. М. Кісілюк, Т. І. Созанський. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 48 с.
4. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/60/95-%D0%B2%D1%80>

5. Про обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів й прекурсорів: Закон України від 15 лютого 1995р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 10. Ст. 60.
6. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Затверджений постановою КМУ №770 від 6.05.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/770-2000-п>
7. Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу. Затверджені наказом МОЗ №188 від 1.08.2000 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0512-00>
8. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15 лютого 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: *Постанова Пленуму Верховного Суду України* від 26 квітня 2002 року № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02#Text>
10. Сорока С.О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії: *монографія*. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 228 с
11. Хряпінський П.В., Школа С.М. Звільнення від кримінальної відповідальності як засіб запобігання правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення. *Вісник НТУУ КПІ. Політологія. Соціологія. Право*. 2021. №1 (49). С. 195-202. URL: <http://visnyk-ppsp.kpi.ua/issue/view/14079>
12. Фесенко Є.В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони. *Монографія*. К.: Атіка, 2004. 280с.

Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

Семінарське заняття № 6 (2 год.)

1. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці або конфіденційної інформації.
2. Кримінальні правопорушення, які посягають на недоторканість державного кордону України
3. Кримінальні правопорушення, які порушують порядок комплектування збройних сил України, що забезпечує її обороноздатність

Теми рефератів, доповідей

1. Відмежування розголошення державної таємниці від державної зради та шпигунства.
2. Предмет втрати документів, що містять державну таємницю.
3. Відмінність між державною таємницею та конфіденційною інформацією.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: державна таємниця, відомості, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, державний кордон України, міжнародні передачі товарів, що підлягають державному експортному контролю, правила міжнародних польотів, призов на строкову військову службу, військова служба за призовом осіб офіцерського складу, призов на військову службу під час мобілізації.
2. Опрацювати нормативно-правову базу, в частині визначення таких понять: державна таємниця, конфіденційна інформація, окупація,

тимчасово окупована територія України, міжнародні польоти, мобілізація, військова служба, служба цивільного захисту.

3. З'ясувати суспільну небезпеку, предмети кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.
4. Проаналізувати вироки за ст.ст. 332-1, 332-2, КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)

Література до теми

1. Курилюк Ю.Б. Незаконне перетинання державного кордону України: деякі аспекти складу злочину. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 315-320.
2. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. ст. 5
3. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. №16, ст. 93.
4. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27, ст. 385.
5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26, ст. 892.
6. Про оборону України: Закон України від 6.12. 1991р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. ст.106.
7. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21 січня 1994 року № 3857-XII . *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 18. ст.101
8. Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї: Постанова Кабінету Міністрів України від 4.06.2015р. №367. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2015-%D0%BF#Text>

9. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар. Вид. дев'яте, перероб. і доп. / Відп. ред. Є. Л. Стрельцов. Х.: ТОВ "Одіссей", 2013. 912 с.
10. Кримінальне право України. Особ. част. Альбом схем: навч. посіб. К.: Алерта, 2015. 576 с.
11. Кримінальне право України. Особ. част.: підручн. / За ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Т.1. Луганськ: Елтон-2, 2012.
12. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 травня 2011 року № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48-49. ст.536
13. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію від 21.10.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 44. ст.416
14. Усов Д. С. Кримінально-правова характеристика суб'єкта розголошення державної таємниці. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 3. С. 253–258.

Тема 15. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти життя журналістів

Семінарське заняття № 7 (2 год.)

1. Кримінальні правопорушення у сфері використання державних символів.
2. Кримінальні правопорушення, пов'язані з перешкоджанням діяльності організацій та об'єднань громадян
3. Кримінальні правопорушення проти представників влади, органів місцевого самоврядування, працівників правоохоронних органів, членів громадських формувань.
4. Кримінальні правопорушення у сфері використання документів і засобів отримання інформації.
5. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Самоправство.

6. Кримінальні правопорушення проти життя журналістів.

Теми рефератів, доповідей

1. Публічність як ознака об'єктивної сторони наруги над державними символами.

2. Відмежування складу незаконного використання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. від складу порушення таємниці листування, телеграфної або іншої кореспонденції.

3. Відмежування умисного пошкодження ліній зв'язку від диверсії.

Виконати завдання:

1. Дати визначення понять: державні символи, Державний Прапор України, представник влади, працівник правоохоронного органу, державний виконавець, приватний виконавець, член громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовці, уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, судовий експерт, працівник державної виконавчої служби, приватний виконавець, державний діяч, журналіст, Рахункова палата, член Рахункової палати, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України.
2. Змодельуйте ситуацію, яка відображає склад: наруги над державними символами, погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, погрози або насильства щодо журналіста, умисного знищення або пошкодження майна журналіста.
3. Проаналізувати вироки за ст.ст. 354, 358 КК України (Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>)

Література до теми

1. Кримінальне право України. Особлива частина : *навчальний посібник. Конспект лекцій* / Дідківська Г.В., Нікітін Ю.В., Мірошніченко С.С., Курбатова І.С., Бодунова О.М., Гмирін А.А., Завидняк І.О., Лугіна Н.А., Мудряк Т.О., Топчій В.В., Драган О.В. ; За загальною редакцією Топчія В.В. Ірпінь, 2021. 206 с.
2. Кримінальне право України. Особлива частина: *навч. посіб.* / А.А. Васильєв, О.О. Житний, Є.О. Гладкова та ін.; за заг. ред. проф. О.М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с.
3. Кримінальне право України: Особлива частина : *підручник* / В.Я. Тацій, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. ; за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 768 с.
4. Кримінальне право України. Особлива частина : *навч. підручник* / за заг. ред. Топчія В. В. Ірпінь : ТОВ "Твори", 2021. 402 с.
5. Осадчий В.І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності: монографія. К.: Атіка, 2006. 336с.
6. Осадчий В.І., Плугатир В.С., Савченко А.В., Шепелева Н.В. Кримінально-правовий захист і відповідальність працівників правоохоронних органів: *навч. посібник*. МВС України. НАВСУ;. К., 2002. 103 с.